สถานการณ์ชายหาดในภาคใต้ และทางออกในการจัดการชายหาดทั้งระบบ

เขียนโดย
นายอภิศักดิ์ ทัศนี กลุ่ม Beach for life และสงขลาฟอรั่ม
นางสาวธันวา สิทธิพันธุ์กลุ่ม Beach for life
และ ผศ.ดร.สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
20 กันยายน 2561

แนวชายฝั่งทะเลประเทศไทยมีความยาวประมาณ 3,151 กิโลเมตร ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีความยาวประมาณ 2,040 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัด คิดเป็น 64.74 % ส่วนชายฝั่งทะเลอันดามันมีความยาวประมาณ 1,111 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด คิดเป็น 35.26% พื้นที่ชายฝั่งทะเลที่ทอดยาวครอบคลุม 23 จังหวัดนั้น มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต การใช้ประโยชน์ของผู้คน และชุมชนชายฝั่ง เช่น การพักผ่อนหย่อนใจ การประกอบอาชีพประมง การเป็นแหล่งเรียนรู้และพื้นที่นันทนาการ พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ จึงพื้นที่ชีวิตของผู้คนริมชายฝั่ง เป็นพื้นที่แห่งความสุขของผู้คน

ปัจจุบันพื้นที่ชายฝั่งทะเลในประเทศไทยประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง 830 กิโลเมตร โดย ฝั่งอ่าวไทย 730 กิโลเมตร อัตรากัดเซาะมากกว่า 5 เมตรต่อปี 228 กิโลเมตร ส่วนฝั่งอันดามัน 100 กิโลเมตร อัตรากัดเซาะมากกว่า 5 เมตรต่อปี 25 กิโลเมตร(ข้อมูลกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งปี 2560) ทำให้สูญเสียพื้นที่หาดทราย ซึ่งมนุษย์เคยได้ใช้ประโยชน์ในการนันทนาการ เป็นพื้นที่แห่งความสุขและที่สำคัญ หาดทรายคือพื้นที่แนวกันชนตามธรรมชาติ การเกิดการกัดเซาะชายฝั่ง คือการสูญหาดทรายซึ่งเป็นแนวกันชนตามธรรมชาติไป

ทั้งนี้การทำความเข้าใจปัญหาการกัดเซาะชาฝั่งที่เกิดขึ้นนั้น ต้องเข้าใจก่อนว่า หาดทราย นั้นมีภัยคุกคามหาดทราย ซึ่งภัยคุกคาม คือ สิ่งที่จะกระตุ้น หรือกระทำให้หาดทรายนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการกัดเซาะอย่างรุนแรง ภัยคุกคามหาดทราย แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้ **ภัยคุกคามจากธรรมชาติ** และ **ภัยคุกคามจากฝีมือมนุษย์**

ภัยคุกคามจากธรรมชาติ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชายหาด เช่น

คลื่นลมมรสุม เป็นภัยที่ใกล้ตัวเรามาก และเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีและรุนแรงขึ้นทุกปี มรสุมรุนแรงขึ้น วิวทิวทัศน์ของชายหาดที่สวยงามหายไป ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นเป็นช่วงฤดูกาลเราอาจสามารถคาดการได้ แต่ไม่สามารถควบคุมความรุนแรงได้ พายุ ตัวอย่าง คลื่นลมมรสุมที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชายหาด บริเวณเก้าเส้ง จ.สงขลาเกิดการกัดเซาะของชายหาดอย่างรุนแรง ในช่วงปี 2544 ซึ่งทำให้หาดทรายเกิดการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งหาดสมิหลา-ชลาทัศน์อย่างรุนแรง กรณีตัวอย่างต่อมา ริมถนนปากพนังหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับผลกระทบจากความกดอากาศสูงกำลังแรงจากประเทศจีน ระดับน้ำมีความสูงมากกว่าถนน ทำให้คลื่นสามารถซัดข้ามกำแพงมายังถนนได้ และท่วมบ้านเรือนของชาวบ้าน ความเสียหายไม่ได้เกิดจากน้ำแค่อย่างเดียว แต่ยังเกิดจากทรายที่คลื่น ลม พัดเข้ามา และความเค็มของน้ำที่ทำให้เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านเสียหาย ถนนถูกตัดคาดไปครึ่งเลนไม่สามารถใช้งานได้

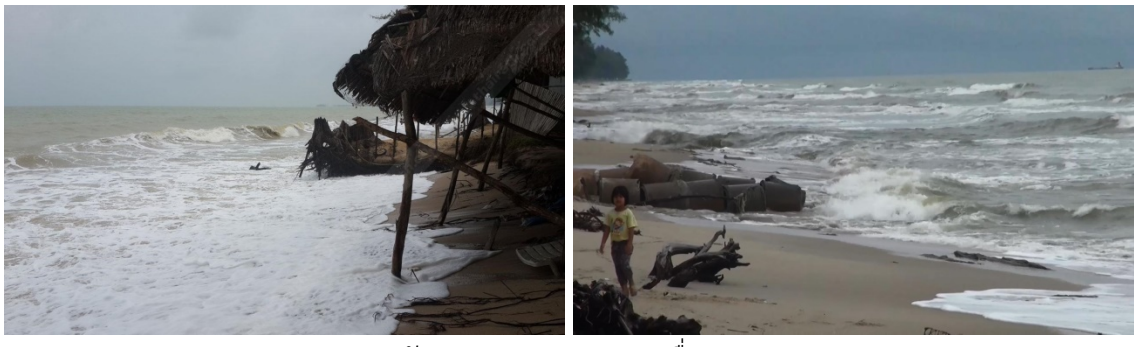

ภาพ ภัยคุกคามชายหาดจากคลื่นลมมรสุม

ภาวะโลกร้อน และการเพิ่มขึ้นของระดับระดับน้ำทะเล เป็นภัยคุกคามทางธรรมชาติที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล ซึ่งเกิดจากภาวะโลกร้อน ซึ่งเกิดจากการที่อุณหภูมิของน้ำทะเลสูงขึ้น ทำให้ปริมาตรน้ำเพิ่มขึ้น ทำให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงของหาดทราย จากภัยคุกคามการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล ไม่อาจสร้างความเสียหายได้มากนัก แต่เป็นตัวการทำให้มรสุมและพายุมีความแรงมากขึ้น

การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเลนั้น จะมีผลกระทบต่อชายหาดที่มีความลาดชันน้อย เนื่องจากชายหาดที่มีความลาดชันน้อยนั้น ทำให้ระดับน้ำที่เพิ่มขึ้นสูงหนึ่งเมตรสามารถเข้าสู่พื้นที่ดินได้มากกว่าชายหาดที่มีความชันสูง

สึนามิ เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นแล้วมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพชายฝั่งอย่างยิ่ง การเกิดสึนามิ ในบางพื้นที่กวาดเอาปลายแหลม ทรายหน้าหาดออกไปจนหมด จนสภาพพื้นที่นั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างฉับพลัน

ภัยคุกคามจากมนุษย์

มนุษย์พยายามป้องกันตัวเองจากภัยธรรมชาติ ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ด้วยโครงสร้างป้องกันชายฝั่งรูปแบบต่างๆ ในขณะที่ธรรมชาติของหาดทราย ตะกอนทรายมีการเติมหล่อเลี้ยงหาดทรายอยู่ตลอดเวลา เมื่อมนุษย์เข้าไปแทรกแซงระบบธรรมชาติหาดทราย ที่นำเอาโครงสร้างวางขวางทางเดินของตะกอนทราย ทำให้หาดทรายขาดมวลตะกอนทรายมาหล่อเลี้ยงชายหาดและเกิดการกัดเซาะชายฝั่งในที่สุด

ธรรมชาติของหาดทราย มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและมีการรักษาสมดุลภาพใต้สภาพวะการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการเยียวยาหรือฟื้นคืนสภาพได้ แต่ชายหาดจะเกิดการเสียสมดุล หรือขาดความสามารถในการเยียวยาตนเอง ก่อนต่อเมื่อมีการแทรกแทรกแซง กระบวนการทางธรรมชาติของหาดทรายโดยมนุษย์

การแทรกแซงของมนุษย์ที่มีผลทำให้หาดทรายเกิดการเปลี่ยนแปลง เสียสมดุล และขาดความสามารถในการเยียวยาหรือฟื้นฟูสภาพได้นั้น มีดังนี้

กำแพงกันคลื่น (SEA Wall)

กำแพงกันคลื่น เป็นโครงสร้างป้องกันชายฝั่งที่สร้างติดประชิดชายหาด มีหน้าที่รับแรงปะทะของคลื่นที่วิ่งเข้ามาสู่ชายหาด ซึ่งกำแพงกันคลื่น อาจมีได้หลายรูปแบบ เช่น กำแพงกันคลื่นแบบหินทิ้ง แบบเข็มพืด แบบตุ๊กตาญี่ปุ่น แบบเกเบี้ยน เป็นต้น แต่ผลกระทบจากกำแพงกันคลื่นนั้นจะก่อให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงเมื่อสิ้นสุดกำแพงกันคลื่น อาจเกิดการสะท้อนกลับของคลื่นที่วิ่งเข้ามาปะทะหน้า

กำแพงกันคลื่น ทำให้คลื่นที่สะท้อนกลับหอบนำทรายหน้ากำแพงกันคลื่นออกไปในทะเล กำแพงกันคลื่นยังมีผลกระทบต่อการเข้าใช้ประโยชน์พื้นที่ชายหาดด้วย

ในพื้นที่ชายฝั่งภาคใต้ มีการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นเพื่อป้องกันชายฝั่งในหลายพื้นที่ แต่การก่อสร้างกำแพงกันคลื่นเหล่านั้นได้ส่งผลกระทบทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงกับชายหาดบริเวณสิ้นสุดโครงสร้างกำแพงกันคลื่น มีกรณีตัวอย่างดังนี้

กรณีที่ 1 กำแพงกันคลื่นแบบกระสอบทราย บริเวณหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ ซึ่งทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงเมื่อสิ้นสุดการก่อสร้างกำแพงกันคลื่น ตลอดแนวชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ มีกำแพงกันคลื่นแบบกระสอบทรายขนาดใหญ่วางป้องกันชายฝั่งระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตรตามแนวชายฝั่ง กำแพงกันคลื่นเหล่านี้ปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรม มีการทรุดตัวของกำแพงกันคลื่น มีตะไคร่น้ำมาเกาะกำแพงกันคลื่น ทำให้กำแพงกันคลื่นเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทัศนยภาพ และผู้ใช้ประโยชน์ชายหาด

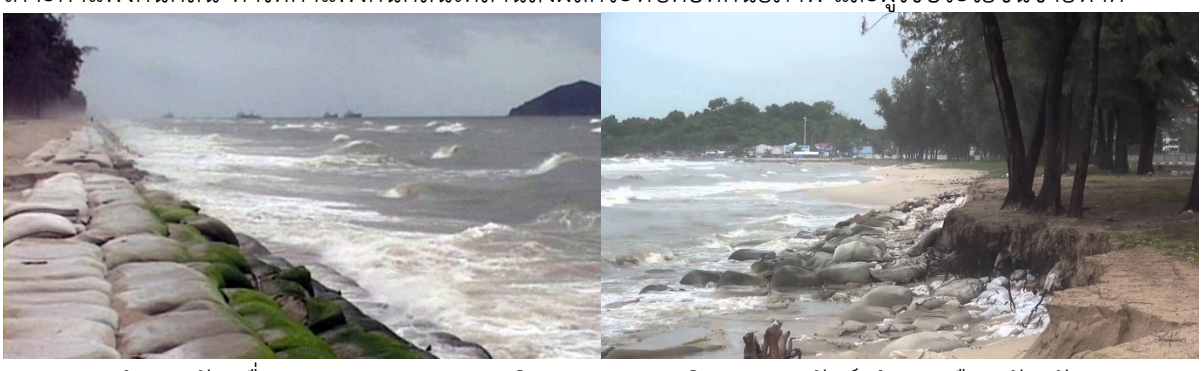

ภาพ กำแพงกันคลื่นแบบกระสอบทราย บริเวณชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
(ที่มาภาพ : www.BWN.PSU.ac.th)

กรณีที่ 2 กำแพงกันคลื่นบริเวณบ้านหน้าศาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลักษณะเป็นการสร้างเป็นกำแพงคอนกรีต หลังจากการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นขึ้นทำให้ไม่มีมวลทรายมาสะสมด้านหน้ากำแพงกันคลื่น ซึ่งเป็นการสูญเสียพื้นที่หาดทรายอย่างถาวร และผลกระทบที่สำคัญ คือ การสะท้อนของคลื่นที่มาปะทะกำแพงกันคลื่นทำให้เกิดคลื่นขนาดใหญ่ในช่วงมรสุม ส่งผลให้ทรัพย์สินด้านหลังกำแพงกันคลื่นได้รับความเสียหายจากละออง และไอน้ำเค็ม

ภาพ กำแพงกันคลื่นชายหาดบ้านหน้าศาล อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรณีที่ 3 กำแพงกันคลื่นชายหาดเกาะแต้ว ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา การก่อสร้างกำแพงกันคลื่นบริเวณชายหาดเกาะแต้ว ตำบลเกาะแต้ว ทำให้เกิดการกัด

เซาะอย่างรุนแรงบริเวณปลายสุดของกำแพงกันคลื่น ทำให้ช่วงเดือนมิถุนายน 2561 มีการดำเนินการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นเพิ่มเติมในบริเวณที่กัดเซาะ ความยาวประมาณ 200 เมตร(ภาพที่ 2)

ภาพ กำแพงกันคลื่นแบบหินทิ้ง บริเวณชายหาดเกาะแต้ว ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
(ที่มาภาพ กลุ่ม Beach for life)

กรณีที่ 4 กำแพงกันคลื่น แบบตุ๊กตาญี่ปุ่น บริเวณบ้านบางตาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ภาพ กำแพงกันคลื่นแบบตุ๊กตาญี่ปุ่น ที่ชายหาดบางตาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี
(ที่มาภาพ : กลุ่ม Beach for life)

เขื่อนกันคลื่น (Beak water)

เขื่อนกันคลื่น เป็นโครงสร้างป้องกันชายฝั่งที่สร้างขนานชายฝั่ง ช่วยลดความรุนแรงของคลื่นที่เข้ามาปะทะชายฝั่ง ซึ่งด้านหลังเขื่อนกันทรายและคลื่นจะเกิดจุดอับคลื่น ทำให้เกิดการสะสมสมตัวของตะกอนทรายชายฝั่งด้านหลังเขื่อนกันคลื่น(Tombolo) เขื่อนกันคลื่นอาจมีได้หลายรูปแบบ เช่น โครงสร้างหินทิ้ง หรือแบบโปร่งโดยการใช้เสาไฟหรือเสาเข็มมาวางเรียงแทนหิน โดยมีได้ทั้งแบบจมน้ำและโผล่พ้นน้ำ เขื่อนกันคลื่นมีผลกระทบให้เกิดการสะสมตัวของตะกอนทรายด้านหลังเขื่อน เกิดการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งที่มีลักษณะเสี้ยวพระจันทร์ผิดเพี้ยนไปจากหาดธรรมชาติ และสิ้นสุดโครงสร้างเขื่อนกันคลื่นจะเกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรง

กรณีที่ 1 ชายหาดที่มีการดำเนินการก่อสร้างเขื่อนกันคลื่นที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงชายหาดลักษณะเสี้ยวพระจันทร์ คือ หาดแสงจันทร์ จังหวัดระยอง ดังภาพ

ภาพชายหาดแสงจันทร์ จังหวัดระยอง

(ที่มาภาพ : http://oknation.nationtv.tv และ http://www.paknamschool.com)

กรณีที่ 2 ชายหาดนาทับ ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีการดำเนินการก่อสร้างเขื่อนกันคลื่นบริเวณชายฝั่ง จำนวน 14 ตัว ซึ่งบริเวณชายหาดนาทับนั้นชายหาดไม่เกิดลักษณะพระจันทร์เสี้ยวด้านหลังเขื่อนกันคลื่นทุกๆตัว แต่เกิดการกัดเซาะระหว่างช่องวางของเขื่อนกันคลื่น ทำให้ต้องมีการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นป้องกันไว้อีกชั้นหนึ่ง ในขณะเดียวกันปลายสุดของเขื่อนกันคลื่นเกิดการกัดเซาะอย่างรุนแรงทำให้ต้องดำเนินการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นต่อเนื่องตลอดแนวชายฝั่ง

ภาพถ่ายดาวเทียม เขื่อนกันคลื่นบริเวณปากร่องน้ำนาทับ ถึง ชายหาดบ้านบ่ออิฐ ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่ามีเขื่อนกันคลื่นวางตลอดแนวชายหาด 18 ตัว

ภาพ เขื่อนกันคลื่น และกำแพงกันคลื่น บริเวณชายหาดบ่ออิฐ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
(ที่มาภาพ : Beach for life)

เขื่อนกันทรายและคลื่น

เขื่อนกันทรายและคลื่น (Jetty) เป็นโครงสร้างขนาดใหญ่ที่วางยื่นไปในทะเล สร้างขึ้นบริเวณปากร่องน้ำ เพื่อป้องกันการตกตะกอนอย่างรวดเร็วอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ปากร่องน้ำตื่นเขิน การก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นจะส่งผลให้เกิดการทับถมตัวของตะกอนทรายที่เคลื่อนที่ขนานชายฝั่ง บริเวณด้านเหนือน้ำ และเกิดการกัดเซาะชายฝั่งด้านท้ายน้ำอย่างรุนแรง ทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพชายฝั่งมากที่สุด อันเนื่องจากการขวางการเคลื่อนตัวของตะกอนทรายเลียบชายฝั่งของเขื่อนกันทรายและคลื่น เมื่อมีการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำแล้วนั้น มักจำเป็นต้องมีโครงสร้างป้องกันชายฝั่งอื่นๆบริเวณด้านท้ายน้ำควบคู่เสมอ เช่น เขื่อนกันคลื่น หรือ กำแพงกันคลื่น เป็นต้น

ชายฝั่งในภาคใต้มีปากแม่น้ำสำคัญๆจำนวนมากที่ไหลลงสู่ทะเล และปากแม่น้ำเหล่านั้นมีการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำ กรณีการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำแล้วส่งผลให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงมีหลายพื้นที่ เช่น ปากร่องน้ำหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ปากร่องน้ำทะเลสาบสงขลา อำเภอเมืองสงขลา ปากร่องน้ำนาทับ ปากร่องน้ำสะกอม อำเภอจะนะ ปากร่องน้ำเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

กรณีที่ 1 การก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ถือเป็นกรณีที่สำคัญ เนื่องจากประชาชนและชุมชนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองสงขลา เนื่องจากการดำเนินโครงการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำสะกอม โดยกรมเจ้าท่านั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ไม่มีการดำเนินการรับฟังความเห็นประชาชน การไม่ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการดำเนินการอื่นๆตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการดำเนินโครงการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายหาด ทำให้หาดสะกอมเกิดการกัดเซาะอย่างรุนแรง กระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและชาวประมงในพื้นที่ การนำคดีสู่ศาลปกครองสงขลาในการดำเนินการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นถือเป็นคดีพิพาทแรกของประเทศไทยที่ว่าด้วยการกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งได้มีการฟ้องโดยประชาชนและชุมชนในปี 2551 ปัจจุบันคดีดังกล่าวอยู่ในขั้นตอนของศาลปกครองสูงสุด

กรณีที่ 2 ปากร่องน้ำนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา มีการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำ 2 ตัว พร้อมเขื่อนกันคลื่น จำนวน 4 ตัว ส่งผลให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงในด้านท้ายน้ำของเขื่อนกันคลื่นตัวที่ 4 ทำให้มีการก่อสร้างเขื่อนกันคลื่นอย่างต่อเนื่อง จำนวน 14 ตัว และกำแพงกันคลื่นเพื่อป้องกันชายฝั่งตลอดแนวชายฝั่ง ซึ่งทำให้มีพื้นที่กัดเซาะชายฝั่งและปัจจุบันถูก

ป้องกันด้วยเขื่อนกันคลื่นจำนวน 14 ตัว ซึ่งสูญเสียพื้นที่หาดทรายที่ทอดยาวตลอดแนวชายหาดเป็นระยะทาง 7.5 กิโลเมตร

ภาพ ถ่ายดาวเทียมปากร่องน้ำนาทับและโครงสร้างป้องกันชายฝั่งตลอดแนวชายหาดนาทับถึงบ้านบ่ออิฐ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

กรณีที่ 3 การสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลา บริเวณปากร่องน้ำสงขลา มีการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำทะเลสาบสงขลา ในช่วงปี .....ทำให้เกิดการสะสมตัวของตะกอนทรายบริเวณแหลมสนอ่อน อำเภอเมืองสงขลา พัฒนาการแหลมสนอ่อนเริ่มต้นจากการสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำเดินเรือของทะเลสาบ ในปี พ.ศ.2511 ความยาวประมาณ 700 เมตร ส่งผลให้ทรายที่เคลื่อนที่จากทิศใต้มาทับถมทางด้านใต้โครงสร้างนี้ แหลมสนอ่อนเริ่มขยายพื้นที่เนื่องจากการสะสมตัวของตะกอนทราย ต่อมาได้มีการต่อขยายความยาวของเขื่อนกันทรายและคลื่นออกไปอีก 200 เมตร ทำให้มีความกว้างของแหลมสนเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีพื้นที่กว่า 600 ไร่ แต่ในขณะเดียวกันการที่ตะกอนทรายสะสมอยู่ฝั่งอำเภอเมืองสงขลา ทำให้ฝั่งสิงหนครขาดตะกอนทรายไปหล่อเลี้ยงจนทำให้เกิดการกัดเซาะอย่างรุนแรง

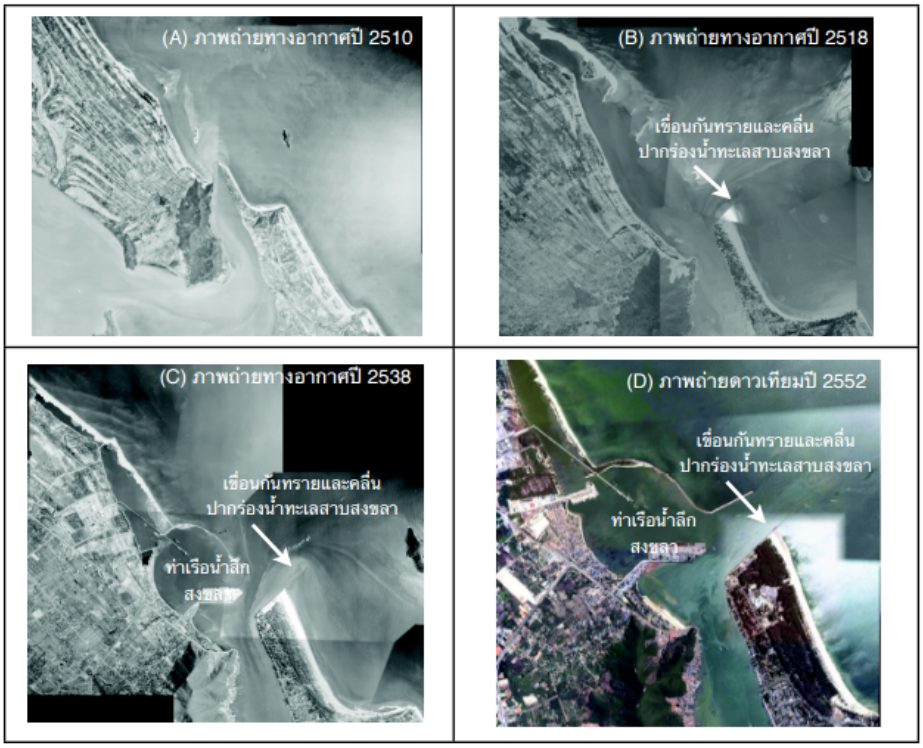

ภาพ พัฒนาการแหลมสนอ่อนสงขลา อ้างอิงจาก เอกสารบทความของ ผศ.ดร.สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง ในเอกสารประกอบกิจกรรม กอดสนรับขวัญปีใหม่ 2556

รอดักทราย หรือ คันดักทราย

รอดักทราย **หรือ คันดักทราย** มีลักษณะคล้ายกำแพงกันคลื่นริมชายฝั่งทะเลแต่สร้างตั้งฉากกับแนวชายฝั่งทะเล เพื่อดักตะกอนทรายที่เคลื่อนที่ตามแนวขนาดกับชายฝั่งทะเล ทำให้เกิดการสะสมตัวของตะกอนทราย อาจมีรูปร่างแตกต่างกันออกไป เช่น รูปตัวที รูปตัว I ตัว Y โดยสามารถใช้วัสดุได้หลายประเภท เช่นไม้ หินทิ้ง คอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นต้น แต่ผลกระทบของรอดักทรายนั้น จะทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งด้านท้ายน้ำและเกิดการทับถมของตะกอนทรายในด้านเหนือน้ำ ทำให้ชายหาดมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป (ดังภาพ) อาจเกิดอันตรายต่อผู้ใช้ระโยชน์หาดและเกิดอันตรายกับเรือประมงขนาดเล็กเนื่องจากกระแสน้ำปั่นป่วนบริเวณใกล้โครงสร้าง

ตัวอย่างรอดักทราย บริเวณหาดชลาทัศน์ ก่อสร้างเมื่อปี 2545 ลักษณะเป็นรอดักทรายรูปตัวที จำนวน 3 ตัว เพื่อป้องกันการกัดเซาะถนนชลาทัศน์ ดังภาพที่ 1 เมื่อดำเนินการก่อสร้างเสร็จสิ้นรอดักทรายได้ส่งผลให้พื้นที่ถนนและชายฝั่งด้านหลังรอดกัทรายทั้งสามตัวถูกป้องกันไว้ แต่พื้นที่ด้านเหนือของรอดักทรายตัวที่สามเกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรง ทำให้มีการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นด้านเหนือของรอดักทรายต่อไป

ภาพที่ 1

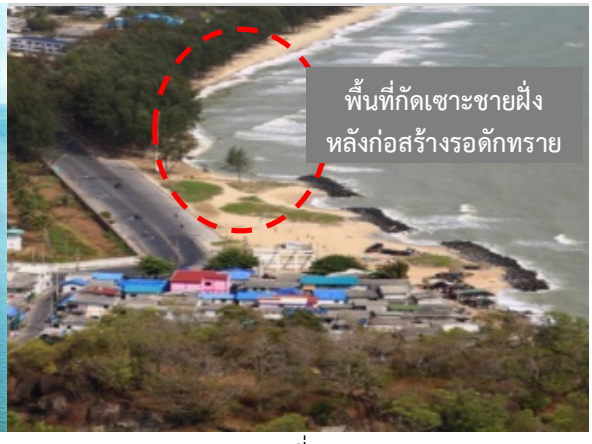

ภาพที่ 2

(ที่มาภาพ : www.BWN.PSU.ac.th)

การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ชายฝั่ง

การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่อันเนื่องจากความต้องการในการเข้าใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด เช่น กรณีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่หาดเลน ให้เป็นป่าชายเลนโดยการปลูกต้นโกงกาง บริเวณพื้นที่หาดเลนด้านหลังมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่หาดเลนและป่าชายเลนบางส่วน โดยมีการนำเอารถแบ็คโฮเข้ามาดำเนินการขุดเป็นร่องน้ำ และหลุมสำหรับการปลูกต้นโกงกางเพียงชนิดเดียว ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่จากหาดเลนและป่าชายเลนดังเดิมเปลี่ยนเป็นป่าโกงกาง

ภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่หาดเลนและป่าเลนดังเดิมเป็นป่าโกงกาง บริเวณหลังมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
(ที่มาภาพ : ชมรมอนุรักษ์ มอ.ปัตตานี)

กรณีการเปลี่ยนสันทรายเป็นถนน บ้านวังหนาว ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ก่อสร้างเสร็จเมื่อปี 2560 โดยมีการไถ่สันทรายชายหาดเพื่อทำถนนที่ติดประชิดชายหาด ซึ่งการดำเนินการถนนนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่จากสันทรายชายหาดธรรมชาติเป็นถนน และตัวถนนนั้นก่อสร้างติดประชิดชายหาด ซึ่งอาจทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งเสียหายได้ในช่วงมรสุม

ภาพชายหาดวังหนาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
ที่มาภาพ : กลุ่มเด็กรักหาดสวนกง

กรณี การขุดสันทรายชายหาดบางหลิง อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เพื่อให้เป็นทางระบายวัสดุขุดลอกปากร่องน้ำ ทำให้เกิดการทำลายสันทรายชายหาดกว่า 2 ไร่

ภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ชายหาด บริเวณปากร่องน้ำเทพาด้านทิศตะวันออก โดยมีการขุดสันทราย เพื่อเป็นร่องระบายน้ำและวัสดุที่ขุดลอกจากแม่น้ำเทพา

โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเล

ภาคใต้โดยเฉพาะจังหวัดสงขลานั้นมีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต สุขภาพ และระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งอย่างร้ายแรง ได้แก่ โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพาและท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 ซึ่งโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ทั้งสองโครงการนี้จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดอย่างรุนแรง ซึ่งในแต่ละโครงการนั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- **โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน และท่าเรือขนถ่ายถ่านหิน**

ซึ่งสองโครงการนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณบ้านคลองประดู่ ตำบลปากบาง อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ซึ่งมีลักษณะโครงการ 2 ส่วนคือ โรงไฟฟ้าถ่านหิน ขนาดกำลังการผลิต 2,200 เมกกะวัตถ์ โดยการโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพา มีโครงสร้างที่ยื่นลงสู่ทะเล คือ ท่อรับน้ำ ซึ่งจะต้องมีคันดักทรายยื่นลงไปในทะเล และการดำเนินการสร้างท่าเรือขนถ่ายถ่านหิน ซึ่งมีความยาว 3 กิโลเมตรลงไปในทะเล ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการรบกวนสมดลของตะกอนทราย

ภาพ มาสเตอร์แปลนโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินและท่าเรือขนถ่ายถ่านหินเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

(ที่มาภาพ : http://whitechannel.tv/tag/ehia)

- **โครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลา แห่งที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่บริเวณบ้านสวนกง ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา**

โครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 เป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ซึ่งหากมีการดำเนินการจะทำให้เกิดการรบกวนสมดุลตะกอนทรายชายฝั่งตลอดแนวชายหาดตั้งแต่สงขลาถึงนครศรีธรรมราช เนื่องจากชายหาดตั้งแต่จังหวัดนราธิวาส ถึง แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงเป็นระบบชายหาดเดียวกัน ส่วนประกอบสำคัญของโครงการท่าเรือน้ำลึกแห่งที่ 2 ได้แก่ เขื่อนกันคลื่นนอกชายฝั่งลักษณะรูปตัว L ความยาว 1,600 เมตร และเขื่อนกันคลื่น 1 ตัว ยาว 600 เมตร พื้นที่ท่าเรือใช้สำหรับเรือ 2 ลำเทียบท่าได้ มีสะพานเชื่อมท่าเรือกับพื้นที่หลังท่าเรือ และพื้นที่หลังท่าเรือประมาณ 900 ไร่ (ข้อมูลจากแผนพับประชาสัมพันธ์ท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 โดยกรมเจ้าท่า)

การดำเนินโครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 จะไม่ส่งผลกระทบเพียงแค่พื้นที่ในทะเลและชายหาดเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อป่าชายหาดและสันทรายโบราณ(Sand Dune) ซึ่งอยู่ในพื้นที่โครงการ ประเทศไทยนั้นมีสันทรายโบราณที่มีความเก่าแก่และสวยงาม เพียง 2 แห่ง คือ ชายหาดบางเบิด จังหวัดชุมพร และชายหาดบ้านสวนกง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พื้นที่โครงการท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้านตลอดแนวชายฝั่งสะกอมถึงนาทับที่จะได้รับผลกระทบต่อเนื่องจากการดำเนินโครงการนี้

รูปที่ 5-2 ภาพจำลององค์ประกอบในเบื้องต้นของท่าเรือน้ำลึกสงขลา 2

ภาพ องค์ประกอบท่าเรือน้ำลึกสงขลาแห่งที่ 2 อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
(ที่มาภาพ : กรมเจ้าท่า)

การแทรกแซงหาดทรายโดยมนุษย์ด้วยรูปแบบ วิธีการต่างๆนั้น ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางธรรมชาติของหาดทราย ถือเป็นภัยคุกคามที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชายหาดอย่างต่อเนื่องทุกพื้นที่และส่งกระทบอย่างรุนแรง มิใช่เพียงทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่ง แต่ยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศอื่นๆ เช่น สันทราย ป่าชายหาด หรือส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของประชาชนและผู้ใช้ประโยชน์ชายหาดทราย การแทรกแซงหาดทรายด้วยความไม่เข้าใจในระบบธรรมชาติและการป้องกันชายฝั่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการนั้นได้ทำให้ชายหาดกัดเซาะอย่างรุนแรง อย่างไรก็ตามโครงสร้างป้องกันชายฝั่งบางจำพวกเป็นโครงสร้างป้องกันชายฝั่งเพื่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งทะเล เช่น ท่าเทียบเรือเพื่อการทำประมงหรือการท่องเที่ยว โครงสร้างป้องกันชายฝั่งที่ป้องกันพื้นที่ในช่วงวิกฤติ ซึ่งโครงสร้างป้องกันชายฝั่งเหล่านี้อาจมีความจำเป็น แต่การดำเนินการใดๆบนพื้นที่ชายหาดและทะเลต้องเคารพธรรมชาติหาดทรายและต้องศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน มีมาตรการในการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นตามหลักวิชาการ ทั้งนี้การเลือกที่จะดำเนินการวิธีการใดๆ ต้องก่อสร้างเท่าที่จำเป็นเท่านั้น อยู่บนหลักความได้สัดส่วน และก่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

การพังทลายของหาดทรายประเทศไทย ภาพสะท้อนการบริหารจัดการของรัฐที่ล้มเหลว

การกัดเซาะชายฝั่งและการพังทลายของหาดทรายในประเทศไทย เป็นภาพสะท้อนการบริหารจัดการของรัฐที่ล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง ปัจจุบันการกัดเซาะชายฝั่งในประเทศไทยมีการกัดเซาะอย่างเพิ่มขึ้นและรุกลามอย่างต่อเนื่อง ปัญหานี้หากมองให้ลึกลงไปเราจะเห็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรหาดทรายที่ล้มเหลว จนนำไปสู่วิกฤตการณ์สูญเสียหาดทราย ดังนี้

1. การขาดการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชนชายฝั่งและสาธารณะ ในประเด็นระบบนิเวศหาดทราย การจัดการชายฝั่งที่ยั่งยืน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหาดทราย

กระบวนการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชนที่ติดชายฝั่งทะเล และสาธารณะในประเด็นหาดทราย การจัดการชายฝั่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นหัวใจของบริหารจัดการชายฝั่ง ปัญหาการพังทลายชายหาดที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็น เสียงของสาธารณะที่เข้าใจเรื่องหาดทรายที่ต่ำมาก แม้แต่ธรรมชาติของหาดทราย และการภัยคุกคามชายหาด ที่ผู้เขียนได้กล่าวมาในบทแล้วสาธารณะยังคงรับรู้ เข้าใจน้อยมาก กระบวนทัศน์ที่คนไทยมีต่อเรื่องหาดทราย คือ “หาดกัดเซาะต้องสร้างโครงสร้างแข็ง โลกร้อนเป็นปัจจัยทำให้หาดทรายกัดเซาะอย่างต่อเนื่อง” นี่คือกระบวนทัศน์ที่คนไทยมีต่อหาดทราย ในอดีตเราอาจได้ยินว่า การกัดเซาะชายฝั่งเกิดจากภาวะโลกร้อนและการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล แต่จริงแล้วการกัดเซาะชายฝั่งมีปัจจัยหลักที่เป็นตัวเร่งสำคัญที่ทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงคือการแทรกแซงของมนุษย์ ด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ เช่น การสร้างกำแพงกันคลื่น การบุกรุกพื้นที่ชายฝั่ง เป็นต้น รวมถึงการทำการให้ข้อมูลแก่ประชาชนในการดำเนินโครงการต่างๆที่ไม่ครอบคลุมผลกระทบโครงสร้างทั้งหมด การให้ข้อมูลที่เป็นเพียงการให้ข้อมูลแค่ทางเดียว ทำให้การเข้าใจธรรมชาติหาดทรายและการพังทลายของหาดทราย รวมถึงผลกระทบของโครงสร้างป้องกันชายฝั่งประเภทต่างๆนั้นไม่ได้ถูกอธิบาย ทำความเข้าใจต่อสาธารณะอย่างลึกซึ้งและแท้จริง และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนทัศน์ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนี้ ทำให้หาดทรายต้องกัดเซาะพังทลายไป

ดังนั้นการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ ความเข้าใจใหม่ของคนไทย เพื่อให้เข้าใจหาดทรายและรับรู้วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นของโครงสร้างต่างๆที่จะมาสู่ชายหาดหน้าบ้านตน การส่งเสริมความรู้ เป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดที่ต้องเร่งสร้างความเข้าใจให้คนไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชนจะต้องผนึกกำลังกันในการส่งเสริมความรู้ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับประชาชน และชุมชนชายฝั่ง

2. การบริหารจัดการชายหาดที่ขาดการมองภาพหาดทรายเชิงระบบ

การบริหารจัดการหาดทรายของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมามีการแก้ไขปัญหาเฉพาะจุด มีการกัดเซาะชายฝั่งที่ใด ก็จะแก้ไขปัญหาที่นั้น ซึ่งไม่ได้มองผลกระทบต่อหาดทรายทั้งระบบ ซึ่งทำให้หาดทรายเกิดการพังทลายแบบโดมิโน่ทั้งระบบชายหาด และไม่สามารถควบคุมการกัดเซาะชายฝั่งให้อยู่ในวงที่จำกัดได้

กรณีการพังทลายชายหาดบริเวณหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ ที่มีการก่อสร้างสถานีสูบน้ำเสียบริเวณชายหาดในปี 2545 จนทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงจนถนนชลาทัศน์ได้รับความเสียหาย ต่อมาปี 2545 มีการก่อสร้างรอดักทรายรูปตัว T จำนวน 3 ตัว เพื่อป้องกันการกัดเซาะถนนชลาทัศน์ แต่รอดักทรายได้ทำให้ชายหาดบริเวณด้านเหนือกัดเซาะ ทำให้ปี 2546 – 2555 ต้องมีการก่อสร้างโครงสร้างป้องกันชายฝั่งทุกๆ ทั้งหินทิ้ง กระสอบทราย จนทำให้สูญเสียชายหาดกว่า 2 กิโลเมตรตลอดแนวชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ หรือ กรณีการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่นปากร่องน้ำนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดย

ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนกันทรายและคลื่น 2 ตัว บริเวณปากร่องน้ำ และสร้างเขื่อนกันคลื่นจำนวน 4 ตัว เพื่อป้องกันผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่ง แต่ไม่เป็นผล โครงสร้างทั้งหมดได้ทำให้เกิดการกัดเซาะต่อเนื่องแบบโดมิโน่ จนต้องมีการก่อสร้างเขื่อนกันคลื่นนอกชายฝั่ง จำนวน 14 ตัวตลอดแนวชายหาด และกำแพงกันคลื่นในพื้นที่อีกหลายจุด ตลอดแนวชายหาด 7.5 กิโลเมตรจนปัจจุบันชายหาดบริเวณดังกล่าวยังไม่สามารถยุติปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่เกิดขึ้นได้ ยังคงมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในจุดที่มีการกัดเซาะชายฝั่ง

ทั้งสองกรณีที่กล่าวมานี้ คือ การบริหารจัดการชายฝั่งที่ไม่ได้มองระบบชายหาดที่เชื่อมโยงกันด้วยการเคลื่อนตัวของตะกอนทราย และแก้ไขปัญหาเฉพาะจุด ทำให้เกิดการกัดเซาะต่อเนื่องและไม่สามารถจำกัดความเสียหายได้

3. การขาดการบูรณาการหน่วยงาน องค์กรเข้ามาร่วมกันจัดการหาดทราย การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งหมายรวมถึงหาดทรายในประเทศไทยมีหน่วยงานภาครัฐที่หลากหลายที่มีบทบาทในการจัดการชายหาด เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า กรมโยธาธิการและผังเมือง หน่วยงานท้องถิ่น สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา หากเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ติดถนน ก็อาจจะมีกรมทางหลวงเข้ามามีบทบาทด้วย และแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายและอำนาจหน้าที่หรือแนวทางในการทำงานของตนเอง ประเด็นที่สำคัญคือ การบริหารจัดการชายฝั่งในปัจจุบันนั้นขาดเจ้าภาพหลักในการจัดการทรัพยากร มีหลากหลายหน่วยงานที่มีแผนในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แต่หน่วยงาน ขาดการเชื่อมประสานแผนทำให้ต่างคนต่างทำ ขาดความเป็นเอกภาพในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรณีตัวอย่างที่น่าสนใจสำหรับประเด็นนี้ เช่น กรณีบ้านเกาะฝ้าย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีโครงสร้างป้องกันชายฝั่งในพื้นที่เดียวกันทั้งหมด 4 รูปแบบและหลากหลายหน่วยงานที่ดำเนินการก่อสร้าง ดังภาพ

ภาพ โครงสร้างป้องกันชายฝั่งหลากหลายรูปแบบ และหลากหลายหน่วยงาน ที่ดำเนินการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งที่บ้านเกาะฝ้าย จังหวัดนครศรีธรรมราช

(ที่มาภาพ : ดร.สมปรารถนา ฤทธิ์พริ้ง)

คำถามที่สำคัญของการที่เห็นโครงสร้างป้องกันชายฝั่งหลากหลายเกิดขึ้นริมชายหาดในพื้นที่เดียวกัน และมีหน่วยงานที่หลากหลายเข้ามาจัดการ ป้องกันชายหาดนั้น คือ **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการบูรณาการ พูดคุย และจัดการชายหาดร่วมกันหรือ ?**

คำตอบสำหรับ คำถามนี้ คือ ในอดีตมีหลากหลายหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการชายฝั่ง ทำให้การจัดการชายหาดนั้นไม่มีความเป็นเอกภาพ ขาดการบูรณาการกัน แต่เมื่อปี พ.ศ. 2558 ได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยมีสาระสำคัญคือ การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมจัดการชายหาด เพื่อสร้างคามเป็นเอกภาพในการจัดการ และให้ประชาชน และชุมชนชายฝั่งได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างสมดุลและยั่งยืน ถึงอย่างไรก็ตามชุมชนชายฝั่งและสังคมไทยต้องติดตามว่าการบริหารจัดการชายฝั่งประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้จะสร้างความเป็นเอกภาพ ให้เกิดการบูรณาการและมีส่วนร่วมได้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้หรือไม่ หรือ ภาพการบริหารจัดการที่ต่างคนต่างทำ อย่างเช่นบ้านเกาะฝ้าย จังหวัดนครศรีธรรมราชและที่ชายหาดอื่นๆในประเทศไทยจะเป็นภาพที่ถูกผลิตและกระทำซ้ำต่อชายหาดไทย

4. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ไม่ครอบคลุมโครงสร้างป้องกันชายฝั่งทุกโครงสร้าง (กำแพงกันคลื่น – เติมทราย)

ในการดำเนินการโครงการที่เกิดขึ้นบนชายหาดจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษา ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนการดำเนินการ เพื่อความเหมาะสมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น แต่การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันไม่ครอบคลุมทุกโครงสร้างป้องกันชายฝั่งทุกโครงสร้าง ในประกาศกระทรวงกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีระบุให้มีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพียงแค่ การก่อสร้างรอดักทราย เขื่อนกันทราย รอบังคับกระแสน้ำ และเขื่อนกันคลื่นนอกชายฝั่ง

เดิมก่อนหน้านี้ โครงสร้างป้องกันชายฝั่งแบบกำแพงกันคลื่น(Sea wall) ได้ถูกถอดถอนออกจากบัญชีรายชื่อโครงสร้างที่ต้องประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีการให้เหตุผลของการถอดถอนจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่า *“การเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้สำนักนโยบายฯ ส่วนใหญ่เป็นโครงการของรัฐ เช่น กรมโยธาธิการและผังเมือง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมเจ้าท่า เป็นต้น โดยการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องแก้ไขปัญหาและบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากน้ำกัดเซาะชายฝั่ง ปัญหาการตกตะกอนปากร่องน้ำปิดร่องหลักในการเดือนเรือเล็กเข้าเฝ้า โดยหน่วยงานดังกล่าวมีความจำเป็นดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา มิให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งลุกลาม ตลอดจนหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณในการดำเนินการแล้ว แต่มีอุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และขั้นตอนการพิจารณาจนกว่าจะแล้วเสร็จ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในคราวการประชุมครั้งที่ 6 /2556 เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2556 เห็นชอบยกเลิกโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมลงวันที่ 24 เมษายน 2561 ลำดับที่ 21 การก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณหรือในทะเล : กำแพงกันคลื่นริมชายฝั่งติดแนวชายฝั่ง ความยาว 200 เมตรขึ้นไป”*

๒๕	การก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณหรือในทะเล		
	๒๕.๑ กำแพงริมชายฝั่ง ติดแนวชายฝั่ง	ความยาวตั้งแต่ ๒๐๐ เมตร ขึ้นไป	ให้เสนอในขั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ
	๒๕.๒ รอดักทราย เขื่อนกันทรายและคลื่นรอบังคับกระแสน้ำ	ทุกขนาด	ให้เสนอในขั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ
	๒๕.๓ แนวเขื่อนกันคลื่นนอกฝั่งทะเล	ทุกขนาด	ให้เสนอในขั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ

เอกสารแนบท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2555

ให้ยกเลิกความในลำดับที่ ๒๕ ในเอกสารท้ายประกาศ ๓ แห่งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
๒๕	การก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณหรือในทะเล		
	๒๕.๑ รอดักทราย เขื่อนกันทรายและคลื่น รอบังคับกระแสน้ำ	ทุกขนาด	ให้เสนอในขั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๕.๒ แนวเขื่อนกันคลื่นนอกฝั่งทะเล	ทุกขนาด	ให้เสนอในขั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ

เอกสารแนบท้ายประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2556

เมื่อประกาศให้มีการยกเลิกกำแพงกันคลื่นออกจากบัญชีรายชื่อโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำให้การดำเนินการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นได้ง่ายและเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ชายหาดของประเทศไทยภายหลังจากการประกาศยกเลิก จนกำแพงกันคลื่น กลายเป็นโรคระบาดในประเทศไทย และส่งผลให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งเพิ่มขึ้น

หาดมหาราช อำเภอสทิ้งพระ จังหวัดสงขลา

หาดอ่าวน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(กรณีพิพาทในศาลปกครอง)

หาดทรายแก้ว ตำบลชิงโค อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

หาดม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา(อยู่ระหว่างการรับฟังความเห็นของประชาชน)

หาดคลองแดน ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

หาดเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ภาพ พื้นที่ที่มีการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นหลังปี 2556 โดยไม่มีการดำเนินการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA)
(ที่มาภาพ : Beach for life และเครือข่าย Beach Monitoring)

ภาพการดำเนินการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นทั้ง 6 ภาพ 6 พื้นที่นั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการระบาดของกำแพงกันคลื่นหลังจากที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(สผ.) ถอดกำแพงกันคลื่นออกจากประกาศแทบท้ายโครงการที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) ชายหาดในประเทศอีกหลายพื้นที่ที่กำลังมีการดำเนินการก่อสร้างกำแพงกันคลื่นและอาจส่งผลกระทบต่อการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง

5. กระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นเพียงพิธีกรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรหาดทรายที่ผ่านมานั้น รูปแบบและวิธีการที่พบเห็นการเปิดให้ประชาชน ชุมชนชายฝั่งได้มีส่วนร่วม คือ การประชาสัมพันธ์โครงการ ด้วยการติดป้ายประกาศ และ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับชายหาด รูปแบบ และวิธีการทั้งสองนี้ คือ กระบวนการมีส่วนร่วมที่พบเห็นได้โดยทั่วไปในการดำเนินโครงการของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับหาดทราย แต่หากวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมที่จะเกิดขึ้นจากรูปแบบและวิธีการทั้งสองนั้น อยู่ในระดับการรับรู้ข้อมูล และการแสดงความคิดเห็นเท่านั้น

ในขณะที่การรับรู้ข้อมูล ซึ่งถือเป็นหัวใจของกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทั้งหมด เมื่อการรับรู้ข้อมูลอย่างทั่วถึง ครอบด้านจะนำสู่การแสดงความคิดเห็นของประชาชน และตัดสินใจ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นการ นำเสนอข้อมูลโครงการของภาครัฐนั้นไม่ได้สนับสนุนการตัดสินใจของประชาชน กล่าวคือ การนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ประชาชนรับรู้ ข้อมูลที่นำเสนอนั้นเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้น เช่น ชื่อโครงการ วัตถุประสงค์ งบประมาณ ผู้ดำเนินโครงการ ระยะเวลา หรืออาจมีแบบก่อสร้างหรือภาพจำลองติดประกาศไว้ด้วย การให้ข้อมูลเพียงเท่านี้ มิอาจเพียงพอต่อการตัดสินใจ ประชาชนที่สนใจอยากเข้ามีส่วนร่วมต้องรอให้โครงการนั้นๆเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลโครงการโดยละเอียด ทั้งหลักการโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินโครงการ ทางเลือกต่างๆ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในทางเลือกต่างๆ และหวังที่จะได้ซักถามข้อสงสัยจากผู้ดำเนินโครงการ อย่างไรก็ตามแต่เมื่อเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในโครงการนั้นๆ ข้อมูลโครงการ และผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนอยากทราบมาที่สุด ก็ไม่ได้ถูกนำเสนอโดยละเอียดในการประชุม ทำให้การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกทางเลือกต่างๆไม่ได้เกิดจากการรับรู้ข้อมูลทั้งหมด

กรณีโครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ ดำเนินการโดยผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการในช่วงปี 2558 มีลักษณะการดำเนินโครงการ 2 ส่วน คือ การเติมทรายและการวางแท่นคอนกรีตลงบนชายหาด โครงการมีการติดป้ายประกาศดำเนินโครงการดังกล่าวจำนวน 2 ป้าย แต่ไม่มีการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่อย่างใด เมื่อมีการทวงติ่งจากภาคพลเมืองสงขลาทำให้เจ้าของโครงการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นแบบลับๆโดยมีตัวแทนจากหน่วยงานราชเท่านั้นที่เข้าร่วม มีการปกปิดข้อมูลในการดำเนินโครงการ และปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการก่อสร้างอยู่ตลอดจนนำไปสู่การฟ้องคดีต่อศาลปกครองของพลเมืองสงขลา

กรณีการขุดลอกปากร่องน้ำเทพา และขุดสันทรายชายหาด โดยศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 4 กรมเจ้าท่า ซึ่งได้ดำเนินขุดปากร่องน้ำเทพา อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ดำเนินการเมื่อช่วงกุมภาพันธ์ 2561 โดยการดำเนินโครงการนี้มีลักษณะเป็นการขุดลอดร่องน้ำและขุดสันทรายชายหาด ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวนั้นไม่มีการติดประกาศประชาสัมพันธ์โครงการให้แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการได้รับทราบ เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในพื้นที่ ผู้ดำเนินโครงการถึงมีการนำป้ายประชาสัมพันธ์โครงการมาติดประกาศย้อนหลัง และเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นประชาชนในพื้นที่โครงการ ปัจจุบันโครงการดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการที่ชุมชนเทพา เฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิด

สำหรับบางกรณีที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับเรื่องหาดทราย เช่น กรณีเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในโครงการท่าเรือขนส่งถ่านหินเทพาและโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพา นั้นมีการแจกข้าวสาร เสื้อโตบมีการลงชื่อรับสิ่งของก่อนการรับฟังความคิด ซึ่งสะท้อนความไม่โปรงใสในการรับฟังความคิดเห็น หรือกรณีการรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 3 โครงการท่าเรือขนถ่ายถ่านหินและโรงไฟฟ้าเทพา มีการออกประกาศจากทางผู้ว่าราชการจังหวัดห้ามมิให้คนเห็นต่างเข้าร่วมในเวทีรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 3 ซึ่งสะท้อนการกีดกันการมีส่วนร่วมของประชาชนที่โจ่งแจ้งและชัดเจนที่สุด

กรณีทรัพยากรหาดทรายกับเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น ผู้เขียนมองว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรหาดทรายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเพียงการดำเนินการในลักษณะที่กระทำเป็นพิธีกรรม มิได้จริงจัง และจริงใจในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลโครงการ ได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความห่วงกังวลขอประชาชนต่อการดำเนินโครงการ และไม่มีโอกาสหรือพื้นที่ที่ให้ประชาชนได้เข้าปรึกษาหารือ เสนอแนวทางและตัดสินใจร่วมในการจัดการชายฝั่ง นี้คือภาพเชิงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นของกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรหาดทราย อย่างไรก็ตามสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนได้ถูกบัญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เมื่อพิจารณาการรับรองสิทธิของประชาชน ชุมชน ในการมีส่วนร่วมจัดกาบำรุงรักษา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรหาดทรายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พุทธศักราช 2558 นั้นพบว่า สิทธิในเชิงเนื้อหามีความสอดคล้องกัน แต่อย่างไรก็ตามสิทธิในเชิงกระบวนการพบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งฯ ยังกำกัด ไม่ได้ถูกรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมจัดการ บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรหาดทรายไว้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุมตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้สิทธิประชาชนไว้ ซึ่งบัญญัติรับรองไว้เพียง 2 เรื่อง คือ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของรัฐ และสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เมื่อซึ่งถือเป็นระดับการมีส่วนในระดับที่ต่ำ(อรทัย ก๊กผล. 2552) นอกจากนั้นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นนั้น สิทธิการแสดงความคิดเห็นนั้น ถูกกำหนดให้แสดงความคิดเห็นเพียงเพื่อ

ประกอบการพิจารณาในการจัดทำนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติและจังหวัด

การบัญญัติรับรองให้ประชาชนเข้าใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมจัดการ บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์ทรัพยากรหาดทรายไว้ในระดับแค่ให้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ในพระราชบัญญัติส่งเสริมบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งฯนั้น ไม่อาจทำให้เจตนารมณ์ในการตรากฎหมายฉบับนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เกิดการบูรณาการในการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะและชายฝั่ง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งนั้นจะเป็นจริงได้(อภิศักดิ์ ทัศนีและคณะ,2561)

6. การกำหนดมาตรการชั่วคราวอยู่ชั่วโคตร

การป้องกันชายฝั่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในช่วงมรสุมหรือสถานการณ์ที่วิกฤติ บางครั้งการกำหนดมาตรการณ์ชั่วคราวในการใช้โครงสร้างป้องกันชายฝั่ง เช่น กระสอบทราย ไม้ หรืออื่นๆ เพื่อเบาผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งนั้นอาจมีความจำเป็น เพื่อป้องกันแผ่นดินและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆที่อยู่ใกล้ชายหาด แต่ที่ผ่านมาการกำหนดมาตรการชั่วคราวในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง กลับกลายเป็นมาตรการถาวร(มาตรการชั่วโคตร) และโครงสร้างป้องกันชายฝั่งชั่วคราวเหล่านั้นกลับส่งผลกระทบต่อเนื่องและสะสมจนกลายเป็นปัญหาทำให้เกิดการกัดเซาะอย่างรุนแรงในพื้นที่ใกล้เคียง

กรณีการกำหนดมาตรชั่วคราวแต่กลับกลายเป็นอยู่บนชายหาดอย่างถาวร เช่น การป้องกันชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ ในช่วงมรสุม เมื่อช่วงปี 2552 มีการกัดเซาะชายฝั่งจากวางกระสอบทรายขนาดใหญ่ทำให้มีการวางนำทรายใส่กระสอบปุ๋ย และการนำไม้ใส่ยางรถยนต์เพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งชั่วคราวในช่วงมรสุม แต่เมื่อผ่านมรสุมไปโครงสร้างชั่วคราวที่นำมาใช้ ไม่ได้ถูกนำออกทำให้เกิดการกัดเซาะหลังจากการวางโครงสร้างชั่วคราวในมรสุมถัดไป และปัจจุบันโครงสร้างเหล่านั้นก็ยังคงพบเห็นได้ตามแนวชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์

ภาพ การใช้กระสอบปุ๋ย ไม้ และยางรถยนต์มาเป็นมาตรการชั่วคราวเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ปี 2552
(ที่มาภาพ : www.BWN.PSU.ac.th)

ภาพ สภาพกระสอบทรายที่เป็นมาตรการณ์ชั่วคราวในปี 2553 ที่ผุพัง และยังคงค้างอยู่บนชายหาด จนถึงปัจจุบัน ภาพถ่ายเมื่อปี 2560
(ที่มาภาพ : Nation)

การพังทลายของหาดทรายประเทศไทย เมื่อวิเคราะห์แล้ว พบว่าเป็นเสมือนภาพสะท้อนการบริหารจัดการของรัฐที่ล้มเหลว ในหลายๆเรื่อง ตั้งแต่การขาดการส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน การขาดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการชายหาด การมองชายหาดเฉพาะจุดไม่มองทั้งระบบ การถอดถอนกำแพงกันคลื่น

ออกจากโครงการที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม(EIA) การมีส่วนร่วมที่เป็นเพียงพิธีกรรม และการกำหนดมาตรการชั่วคราวแต่อยู่อย่างถาวร ทั้งหมดนี้ คือ องค์ประกอบที่ประกอบกันทำให้ชายหาดของประเทศไทยอยู่ในสภาวะที่วิกฤติ การบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่กำลังเผชิญภาวะวิกฤตินั้น ทางออกและทางรอดเพื่อผ่านพ้นวิกฤติการณ์นี้ ต้องมีการจัดการชายฝั่งทะเลอย่างเป็นระบบ มีมาตรการที่หลากหลายทุกมิติ สร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการชายฝั่งให้ได้และประชาชนต้องเข้ามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

พลเมืองสงขลา ริเริ่มบุกเบิกจัดการชายฝั่งแล้ว !!

สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งเกิดจากการรบกวนระบบธรรมชาติหาดทรายด้วยการสร้างโครงสร้างป้องกันชายฝั่งต่างๆนานาบนพื้นที่ชายหาด ตั้งแต่ปี 2545 ที่มีการก่อสร้างสถานีสูบน้ำเสีย ต่อมาสร้างรอดักทราย กำแพงหินทิ้ง จนสุดท้ายคือกำแพงกระสอบทราย เป็นต้น ตั้งแต่ปี 2545 ถึง 2555 เป็นบทเรียนที่สำคัญของพลเมืองสงขลาว่า การพังทลายชายหาดเกิดจากการแทรกแซงธรรมชาติหาดทราย และการจัดการฟื้นฟูชายหาดนั้นจะต้องร่วมมือ ประสานใจกันจัดการพื้นที่ชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ทั้งระบบอย่างจริงจัง

การร่วมกันทำงานของพลเมืองสงขลาในการจัดการ คุ้มครองหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ จังหวัดสงขลา ทำให้ค้นพบว่า ชายหาดในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการที่ใช้เพื่อจัดการพื้นที่ชายฝั่งที่ครอบคลุม ซึ่งการจัดการพื้นที่ชายฝั่ง (Coastal Zone Management) หมายถึง การดำเนินการเพื่อบรรเทาปัญหา ความขัดแย้งการเข้าใช้พื้นที่ชายหาดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้กระบวนการจัดการที่มีการผสมผสานกันระหว่างหน่วยงานรัฐและประชาชน กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ต้องอาศัยองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อนำมาวางแผนการพัฒนา และนำไปปฏิบัติให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์พื้นที่และทรัพยากรชายฝั่งทะเล โดยมีหลายมาตรการเพื่อการจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเล เช่น การจัดรูปองค์กร การบังคับใช้กฎหมาย การเสริมสร้างความรู้ การจัดการฐานข้อมูล การกำหนดระยะถอยร่น การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายหาด การกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การประเมินความเสี่ยง และการประเมินความเปราะบาง เป็นต้น

ภาพ มาตรการจัดการชายฝั่ง (Coastal Zone Management)
(ที่มาภาพ Beach for life,สงขลาฟอรั่ม)

เดิมการจัดการพื้นที่ชายฝั่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งมีใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นหลักโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากนัก แต่การจัดการพื้นที่ชายฝั่งในลักษณะที่เป็นการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของชายฝั่ง ความขัดแย้งในการเข้าใช้พื้นที่ชายฝั่ง และเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งนั้นยังเกิดขึ้นไม่นาน คือราวทศวรรษที่ 1960 และมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการจัดการชายฝั่งที่ประสบปัญหาในอดีต มีการปรับปรุงรูปแบบของการจัดการให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น จนมาถึงในปัจจุบันที่มีลักษณะของการจัดการแบบองค์รวมหรือบูรณาการหน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการบูรณาการองค์ความรู้ พบว่าการที่ไม่มีการจัดการพื้นที่ชายฝั่งทะเลทำให้เกิดปัญหาการใช้ประโยชน์ของชายหาดที่ไม่เป็นระเบียบ การที่ภาครัฐทำงานทับซ้อนกันส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชายฝั่งทะเลไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร การขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชายหาดรวมถึงการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ อีกปัญหาที่สำคัญคือการขาดการส่งเสริมความรู้ในระบบธรรมชาติของหาดทรายและการกัดเซาะชายฝั่งให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเรื่องนี้จำเป็นต้องเน้นย้ำอยู่ตลอดเวลา มีการออกแบบกระบวนส่งเสริมความรู้ให้เหมาะสมกับประชาชนในท้องถิ่น และขาดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในพื้นที่ต่อการจัดการ ดูแล อนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งอย่างจริงจัง ทำให้ประชาชนเพิกเฉยต่อปัญหาการพังทลายของชายหาด ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดนี้ได้เกิดขึ้นกับหาดสมิหลา-ชลาทัศน์เช่นเดียวกัน

ช่วงระหว่างปี 2554 จนถึงปัจจุบัน พลเมืองสงขลา กลุ่ม Beach for life และสงขลาฟอรั่ม ได้ริเริ่มมาตรการจัดการชายฝั่ง(Coastal Zone Management) เข้ามาใช้เพื่อสร้างความเป็นเอภาพในการจัดการชายหาด ให้เกิดการมีส่วนร่วมบูรณาการทุกฝ่ายเข้ามาร่วมมือจัดการชายหาดทั้งระบบ การริเริ่มบุกเบิกมาตรการจัดการชายหาดที่หาดสมิหลา-ชลาทัศน์ มีตัวอย่างบางมาตรการที่เป็นต่อเนื่องและรูปธรรม ดังนี้

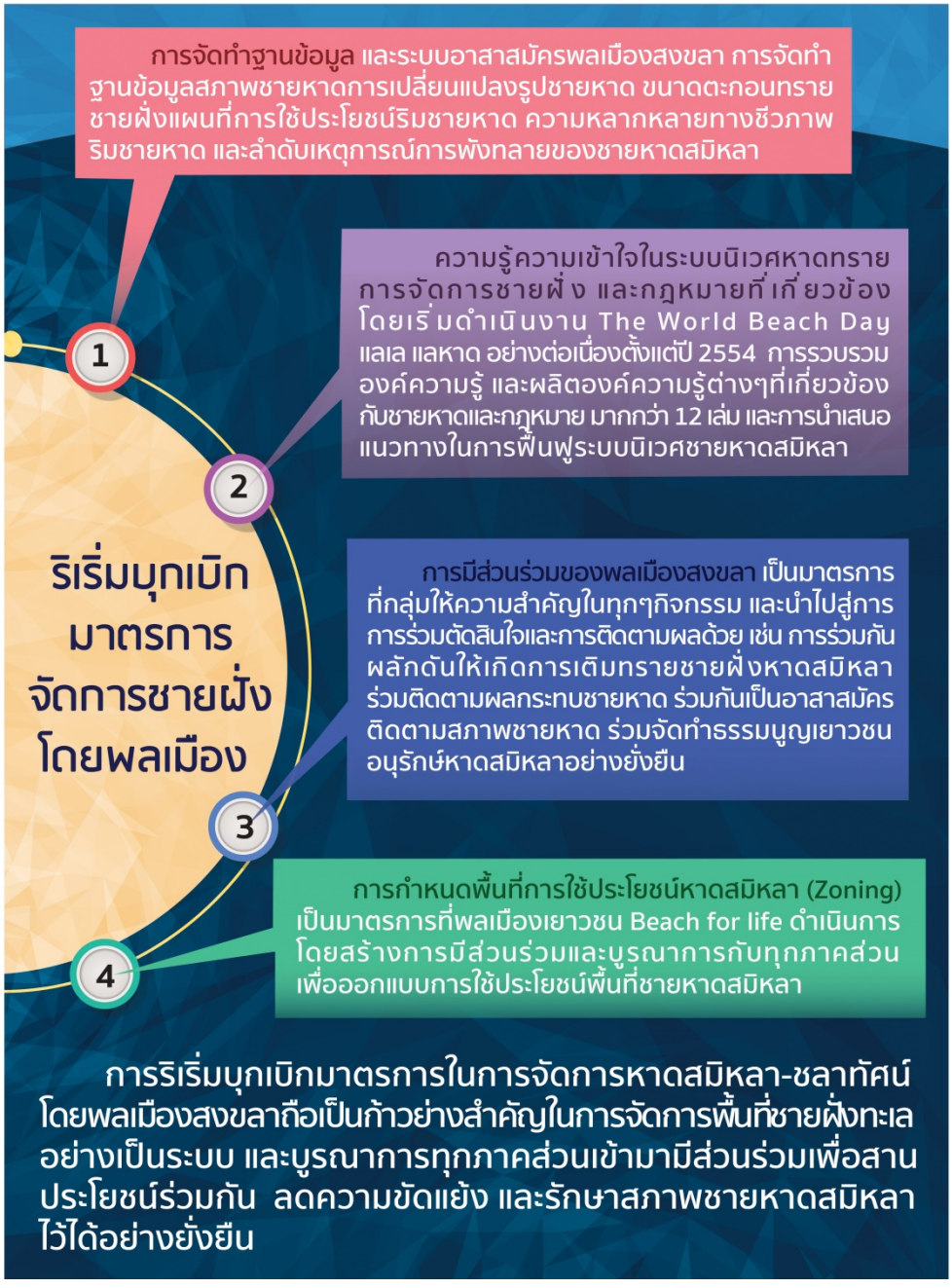

นอกจากมาตรการจัดการชายฝั่งหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ที่พลเมืองสงขลา กลุ่ม Beach for life สงขลาฟอรั่ม และเครือข่ายพลเมืองสงขลา ได้ริเริ่มบุกเบิกมาแล้วนั้นยังมีมาตรการการฟื้นฟูชายหาดสมิหลา-ชลาทัศน์ ที่พลเมืองสงขลาร่วมกันเสนอเพื่อเป็นทางออกในการฟื้นฟูชายหาด คือ มาตรการเติมทรายชายฝั่ง ซึ่ง

ปัจจุบันกรมเจ้าท่าได้ดำเนินการเติมทรายอยู่ในพื้นที่หาดสมิหลา-ชลาทัศน์ ทั้งนี้พลเมืองสงขลายังคงต้อร่วมกันติดตามสภาพชายหาดและโครงการต่างๆที่เกิดขึ้นกับหาดสมิหลา-ชลาทัศน์อย่างใกล้ชิด